

Handreikingen bodem voor gemeenten

Overzicht gemeentelijke bodemtaken

Datum	1 augustus 2013
Status	Definitief

Colofon

Uitgegeven door	Bodem+
Informatie	Bibiane Blesing
Telefoon	088 602 50 42
Fax	
Uitgevoerd door	Handreiking opgesteld door Witteveen+Bos (2009) Beperkte actualisatie wet en regelgeving door Tauw (2013)
Opmaak	Tauw
Datum	1 augustus 2013
Status	Definitief
Versienummer	2

Inhoud

1	Inleiding—6
1.1	Achtergrond—6
1.2	Afbakening—6
1.3	Leeswijzer—7
2	Beleid en regelgeving—8
2.1	Inleiding—8
2.2	Landelijke beleidskaders—8
2.3	Wet bodembescherming en bijbehorende AmvB's—9
2.4	Overige wetten—11
2.5	Provinciale en gemeentelijke kaders die relevant zijn voor de bodemtaken—15
3	Verdeling bevoegdheden—22
3.1	Verdeling bevoegdheden bij bodemverontreiniging—22
3.2	Introductie Omgevingsdiensten—23
4	Toezicht en handhaving—24
4.1	Inleiding—24
4.2	Toelichting algemeen—24
4.3	Toelichting HUM Wbb—24
4.4	Toelichting HUM Bbk—25
4.5	Toelichting HUM Bodemenergie—25
5	Praktijkvoorbeelden en veelgestelde vragen—26

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Op grond van verschillende regelingen heeft een gemeente/omgevingsdienst taken op het gebied van toezicht en/of beheer van de bodemkwaliteit. In deze handreiking zijn de gemeentelijke taken geïnventariseerd en uitgesplitst naar de rol van bevoegd gezag (publiekrechtelijk) en naar de rol van eigenaar (privaatrechtelijk).

Uitgezonderd van deze handreiking zijn de bodemtaken vallend onder het bevoegd gezag in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb). Een aantal grotere gemeenten zijn immers ook bevoegd gezag in het kader van de Wbb en hebben naast de taken die in tabel 1 worden toegelicht de verantwoordelijkheid om o.a. beschikkingen af te geven in het kader van bodemsanering.

Met de inventarisatie van de taken in deze handreiking wordt enerzijds beoogd om grip te krijgen op de 'overige' bodemtaken en anderzijds om zicht te krijgen op het twee-petten-probleem. Ook zijn de meest voorkomende regelingen die een relatie hebben met de bodem kort beschreven.

om het moeilijk te maken

Bodemkwaliteitsbeheer is niet helemaal een gemeentelijke zaak. In een aantal situaties moet afstemming plaatsvinden met de saneringsregeling van de Wet bodembescherming, waarvoor de provincie en soms ook de gemeente bevoegd gezag is. Indien uit bodemonderzoek blijkt dat er sprake is van een bestaand geval van ernstige bodemverontreiniging, is afhandeling nodig door het Wbb-bevoegd gezag. Ernstige diffuse bodemverontreiniging valt tevens in beginsel onder de werkingssfeer van de saneringsparagraaf van de Wet bodembescherming. Dat betekent dat voor het saneren, verminderen en verplaatsen van bodemverontreiniging instemming nodig is van het bevoegd gezag.

Voor niet-ernstige diffuse bodemverontreiniging is de gemeente bevoegd gezag. Evenzo als het gaat om een geval van bodemverontreiniging van minder dan 50 m3 grond of 100 m3 grondwater. Op basis van de Wet bodembescherming artikel 28 lid 4 is het Besluit overige niet meldingsplichtige gevallen opgesteld. Hierin wordt onder andere geregeld dat voor niet-ernstige gevallen met een omvang groter dan 50 m3 grond of 100 m3 grondwater andere kaders dan de Wbb van toepassing kunnen zijn, bijvoorbeeld de omgevingsvergunning voor bouwen. Gevallen van ernstige bodemverontreiniging kleiner dan 25 m3 grond of 100 m3 grondwater vallen sowieso niet onder de meldingsplicht, evenzo gevallen van bodemverontreiniging kleiner dan 50 m3 grond of 100 m3 grondwater.

1.2 Afbakening

Bij het overzicht van taken en verplichtingen zijn alle bodemtaken meegenomen, dus ook de taken die buiten het reguliere takenpakket van de 'bodemambtenaar' vallen, zoals bijvoorbeeld taken op basis van het Activiteitenbesluit (of het Besluit lozing afvalwater huishoudens of het Besluit lozen buiten inrichtingen). Onderwerpen op het gebied van (over)bemesting en zuiveringsslib (BOOM etc.) zijn niet meegenomen.

1.3 Leeswijzer

De gemeente/omgevingsdienst heeft verschillende taken en verplichtingen op het gebied van bodemkwaliteitsbeheer. In onderstaande tabel is aangegeven welke onderwerpen in deze handreiking worden behandeld.

Tabel 1.1 Onderwerpen en trefwoorden handreiking Overzicht gemeentelijke taken

paragraaf	onderwerp	trefwoorden
1	inleiding	-
2	beleid en regelgeving	beleidskaders landelijk, Wbb, overige wetten, beleidskaders provinciaal en gemeentelijk, overzichtstabellen met alle bodemtaken
3	verdeling bevoegdheden	gemeente als bevoegd gezag versus provincie en Wbb-gemeenten als bevoegd gezag
4	toezicht en handhaving	toezicht en handhaving algemeen, HandhavingsUitvoeringsMethode (HUM) Wbb, HUM Bbk, HUM bodemenergie

2 Beleid en regelgeving

2.1 Inleiding

De gemeente/omgevingsdienst heeft verschillende taken en verplichtingen op het gebied van bodemkwaliteitsbeheer. De taken en verplichtingen komen voort uit wettelijke regels en/of beleidskaders. Indien de gemeente op basis van een wet bevoegd gezag is, heeft zij bepaalde taken. Deze komen aan de orde in tabel 2.1. Als de gemeente zelf initiatief neemt is zij te beschouwen als private partij. De verplichtingen die hieruit voortvloeien komen aan de orde in tabel 2.2.

Hieronder worden de wettelijke kaders en beleidskaders toegelicht. In paragraaf 2.2 komen de landelijke beleidskaders aan de orde. Daarna wordt, in paragraaf 2.3, ingegaan op de wet waaruit een groot aantal gemeentelijke taken op het gebied van bodemkwaliteit voort komen: de Wbb. Hierbij wordt ook ingegaan op een aantal AMvB's behorende bij de Wbb. In paragraaf 2.4 worden een aantal overige wetten beschreven die van belang zijn voor gemeentelijke bodembeheer. Paragraaf 2.5 beschrijft de provinciale en gemeentelijke kaders. Tot slot van dit hoofdstuk zijn de taken en plichten in twee tabellen gepresenteerd.

2.2 Landelijke beleidskaders

Het nationale kader voor bodemkwaliteitsbeheer is vastgelegd in de volgende beleidsdocumenten:

- kabinetsstandpunten vernieuwing bodemsaneringsbeleid 1997, 2002, convenant Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties juli 2009;
- Nationaal Milieubeleidsplan 3, 1998;
- nota 'Grond grondig bekeken', 1999;
- beleidsnotitie Bodembeheer op goede gronden, 2003;
- beleidsbrief Bodem, december 2003;
- antwoorden op kamervragen beleidsbrief Bodem, februari 2004;
- richtlijn Wbb-programma's 2005 tot en met 2009;
- Beleidsbrief bodemsaneringsbeleid, januari 2008;
- Voortgang bodemsanering, 25 september 2008:
- Brieven van minister I&M aan Tweede Kamer met nadere informatie over voortgang van de bodemsanering op 8 oktober 2008, 3 maart 2009, 5 juni 2009:
- Convenant Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties, juli 2009
- Beleidsvisie duurzaam gebruik van de ondergrond, 2010
- Evaluatie en verbeterplan Besluit bodemkwaliteit, juni/ oktober 2011

Meer informatie over deze beleidsdocumenten is te vinden op www.infomil.nl, www.helpdeskwater.nl of via www.wetten.overheid.nl.

Eind jaren '90 was het Rijksbeleid er vooral op gericht om de dreigende stagnatie in de bodemsaneringsoperatie op te lossen door functiegericht saneren mogelijk te maken. Om de omvang van de bodemoperatie te kunnen bepalen vond de Rijksoverheid het belangrijk om in 2005 een compleet beeld te hebben van de bodemkwaliteit in Nederland (landsdekkend beeld). Gemeenten hebben de afgelopen jaren de bodemkwaliteit in hun gemeente moeten vaststellen en documenteren. Sinds de Beleidsbrief bodem wordt ingezet op verbreding van het thema bodem. Naast de chemische kwaliteit wordt ook gekeken naar de fysische en biologische eigenschappen en naar aspecten als archeologie, aardkundige waarden, verdroging, energieopslag in de bodem, etc. Daarnaast moet bodem een explicietere rol krijgen in de ruimtelijke ordening, o.a. via de lagenbenadering.

De decentralisatie wordt doorgezet doordat gemeenten de mogelijkheid krijgen om zelf lokale bodemambities vast te stellen en Lokale Maximale Waarden op grond van het Besluit bodemkwaliteit.

Op 10 juli 2009 is het 'Convenant Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties' ondertekend. Het bodembeleid verandert hiermee ingrijpend en de verantwoordelijkheden van het Rijk verschuiven naar de provincies en gemeenten. Kernbegrippen bij het nieuwe beleid zijn risicobeheersing, 'van saneren naar beheren', afronden van de spoedoperatie, inpassing van het bodembeleid en de ordening van de ondergrond in de ruimtelijke ordening, ontwikkeling van duurzame benutting van de ondergrond en een gebiedsgerichte aanpak van grondwaterverontreiniging.

De komende jaren staan in het teken van een verdere transitie van een sectoraal bodemsaneringsbeleid naar een integraal beleid van ordening en duurzame benutting van de ondergrond. De transitie zal mede vorm krijgen via een verbrede Structuurvisie Ondergrond (STRONG) die naar verwachting in de loop van 2014 zal worden vastgesteld.

In termen van regelgeving is de ontwikkeling van de nieuwe Omgevingswet van groot belang. In deze wet worden een groot aantal sectorale wetten samengebracht. Er wordt gewerkt aan een fundamentele aanpassing van de Wbb als onderdeel van de Omgevingswet. Gekeken wordt naar de instrumenten die nodig zijn om het bodembeleid beter te koppelen aan ruimtelijke en economische beleidsontwikkeling en aan het waterbeleid.

2.3 Wet bodembescherming en bijbehorende AmvB's

De actuele Wbb-regelgeving (wetteksten en bijbehorende circulaire's) is te vinden in op www.wetten.overheid.nl. Meer informatie over het bodembeleid is te vinden via <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bodembeleid/>.

Nieuwe bodemverontreiniging

Op nieuw ontstane bodemverontreiniging (dat wil zeggen ontstaan na 1 januari 1987) is allereerst de zorgplicht van toepassing (artikel 13 Wbb). Het is aan het bevoegd gezag om aanwijzingen te geven over hoe de nieuwe verontreiniging dient te worden gesaneerd. Binnen inrichtingen is dit het bevoegd gezag inzake de Wabo/Activiteitenbesluit (gemeente of provincie, soms de minister van I&M), buiten inrichtingen het bevoegd gezag Wbb (gemeente met provincie als 'aanvullend' gezag). Indien het om een ongewoon voorval gaat buiten een inrichting, is de provincie bevoegd gezag (zie kader).

ongewoon voorval

Voor het begrip ongewoon voorval geeft de wet geen definitie, maar daarmee kan niets anders zijn bedoeld dan elke gebeurtenis die afwijkt van de normale bedrijfsactiviteit. Daaronder vallen zowel ongelukken en calamiteiten, zoals bijvoorbeeld brand en leidingbreuken, als onderhoud aan en reparatie van installaties waardoor die niet (volledig) normaal kunnen functioneren.

In een uitspraak¹ heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State gesteld dat bij elke gebeurtenis die afwijkt van de normale bedrijfsactiviteit sprake is van een ongewoon voorval. Dus óók het falen van voorzieningen. Dit betekent ook dat een milieuvergunning daarover geen eisen mag stellen. De gewone voorvallen, zoals bijvoorbeeld het druppelen van een pomp iedere keer nadat een automobilist de slang van de pomp terughangt, moeten wel via vergunningsvoorschriften worden gereguleerd.

Indien sprake is van een ongewoon voorval gaat het vaak over calamiteiten, zoals een lekkende vrachtwagen, gedumpte vaten met onbekende inhoud, etc. In dergelijke gevallen is een adequaat optreden van de bodemmedewerker nodig.

Saneringsregeling Wbb (historische bodemverontreiniging)

De Wbb definieert gevallen van ernstige verontreiniging. Op grond van artikel 37 van de Wbb (saneringscriterium) wordt bepaald of bij een geval van ernstige verontreiniging aanleiding is voor een vorm van saneren of beheren. De saneringsdoelstelling is opgenomen in artikel 38 van de Wbb. De uitwerking van de artikelen 37 en 38 Wbb is opgenomen in de Circulaire Bodemsanering (oorspronkelijke circulaire uit 2006, in de afgelopen jaren echter meerdere malen aangepast).

Gebiedsgericht beheer

Op 1 juli 2012 is de aanpassing van de Wbb, die gebiedsgericht beheer van grootschalige grondwaterverontreinigingen mogelijk maakt, in werking getreden. De verwachting is dat daarmee onder andere de kosten van aanpak van verspreidingsrisico's zullen worden gedrukt. Het gebiedsgericht beheer biedt kansen om in samenhang tussen bovengrondse en ondergrondse ontwikkelingen te komen tot meerdere kostendragers voor de te nemen maatregelen. De wettelijke verankering van gebiedsgericht beheer moet leiden tot een versnelling in de aanpak van de problematiek van de grootschalige grondwaterverontreinigingen.

Besluit uniforme saneringen (BUS)

Voor kleinschalige saneringen kan gebruik worden gemaakt van het Besluit Uniforme Saneringen (BUS)² (zie ook <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bodemsanering/wet-regelgeving/besluit-uniforme/>). Het BUS is een landelijke uniforme regeling voor eenvoudige, gelijksoortige saneringen die in korte tijd afgerond kunnen worden. Voor de saneerder betekent BUS een vereenvoudiging en kortere termijnen voor de procedures. Hij heeft minder onderzoekskosten en hoeft geen saneringsplan te schrijven. Een melding via een standaard

¹ Zie ABRvS 22 april 1999, E03.97.0229, gepubliceerd in JM september 1999, afl. 8, p.460 e.v.

² De bijbehorende Regeling Uniforme Saneringen (RUS) bevat de categorieën van uniforme saneringen, inclusief de specifieke (voornamelijk technische) randvoorwaarden per categorie.

meldingsformulier volstaat. Binnen vijf weken na de melding kan hij starten met saneren.

BUS kent de volgende categorieën:

- Tijdelijke uitplaatsing
- Immobiel
- Mobiel
- De Kempen

Per categorie gelden specifieke regels, die in het besluit en de bijbehorende regeling zijn beschreven. In de regeling is tevens de reikwijdte van de verschillende categorieën aangegeven, van belang zijn ondermeer de uit te voeren werkzaamheden, de aangetroffen stofgroepen en in welke mate het grondwater is verontreinigd. Voor de handreiking uniforme saneringen van de rijksoverheid zie <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bodemsanering/wet-regelgeving/besluit-uniforme/>.

Het bevoegd gezag voor een BUS-sanering is het bevoegd gezag Wbb (veelal de provincie, soms de gemeente). Wel is de saneerder verplicht na afloop een evaluatierapport in te dienen, waarop het bevoegd gezag een beschikking neemt. Per 1 juli 2013 hoeft bevoegd gezag Wbb echter niet meer in te stemmen met het evaluatieverslag bij BUS Tijdelijk Uitplaatsen

Besluit bodemkwaliteit

Het Besluit bodemkwaliteit vormt het beleidskader voor grond en bagger. Het Besluit bodemkwaliteit bestaat uit een gebiedsspecifiek en een generiek kader. Het is aan de gemeente of wordt aangesloten bij het landelijke generieke kader of dat gekozen wordt voor een meer gebiedsspecifieke invulling. Met het gebiedsspecifieke kader is het voor gemeenten onder voorwaarden mogelijk om af te wijken van de generieke normen.

In het Besluit zijn de landelijke referentiewaarden voor grondverzet opgenomen. Er wordt niet alleen meer getoetst aan de bodemkwaliteit, maar ook aan de functie van een gebied. Het besluit bevat als toetsingskader naast bodemfunctieklassen (natuur/landbouw, wonen en industrie) ook bodemkwaliteitsklassen, dat wil zeggen de minimale chemische bodemkwaliteit voor deze bodemfuncties, gebaseerd op de risico's voor mens, ecosysteem en landbouw en op het risico van doorvergiftiging.

Naar aanleiding van de uitgevoerde evaluatie is een verbetertraject gestart dat zich richt op de volgende vier thema's:

- verbetering beleid en regelgeving
- verbetering van de uitvoering
- professioneel opdrachtgeverschap
- effectiever toezicht en handhaving

Het verbetertraject leidt onder andere tot een gewijzigd Besluit bodemkwaliteit, dat naar verwachting per 1 januari 2014 in werking zal treden.

Een nadere toelichting op het Besluit bodemkwaliteit is te vinden in de Handreiking Besluit bodemkwaliteit (<http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/handreiking-bbk/>).

2.4 Overige wetten

In deze paragraaf wordt toegelicht op basis van welke wetten, anders dan de Wbb, de gemeente bepaalde bodemtaken heeft.

Wijzigingsbesluit bodemenergiesystemen

Het Wijzigingsbesluit bodemenergiesystemen bepaalt sinds 1 juli 2013 de regels met betrekking tot het installeren en in werking hebben van bodemenergiesystemen. In het besluit wordt onderscheid gemaakt tussen open en gesloten bodemenergiesystemen. De open systemen circuleren grondwater en worden 'warmte koude opslagsystemen' (WKO) genoemd. De gesloten systemen wisselen warmte en koude uit via een gesloten buizenstelsel in de ondergrond en worden daarom 'bodemwarmtewisselaars' genoemd.

Het Wijzigingsbesluit bodemenergiesystemen is geen zelfstandige maatregel van bestuur, maar wijzigt zeven reeds bestaande besluiten zoals het Activiteitenbesluit en het Besluit lozen buiten inrichtingen.

De gemeente is als bevoegd gezag voor gesloten bodemenergiesystemen belast met de ontvangst en behandeling van meldingen, vergunningaanvragen, toezicht en handhaving. Ook krijgt de gemeente de bevoegdheid zogeheten "interferentiegebieden" aan te wijzen indien door drukte in de ondergrond bodemenergie inefficiënt dreigt te worden gebruikt. De nieuwe regels stellen de gemeente daarmee voor de uitdaging om het thema bodemenergie concreet in de passen in het ruimtelijk beleid.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en Activiteitenbesluit

Per 1 oktober 2010 is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) van kracht. Deze wet voegt een groot aantal vergunningen samen in één omgevingsvergunning. Denk bijvoorbeeld aan vergunningen voor bouwen, ruimtelijke ordening en milieu. Onder de Wabo is er geen sprake meer van een Wet milieubeheervergunning maar van een omgevingsvergunning voor de activiteit milieu.

Per 1 januari 2008 is het Activiteitenbesluit van kracht. In het Activiteitenbesluit staan algemene regels voor inrichtingen over verschillende milieuaspecten, zoals geluid, bodem, lucht en afvalwater. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en het Besluit omgevingsrecht (Bor) bepalen al dan niet in combinatie met een deel van het Activiteitenbesluit of er sprake is van vergunningplicht.

Sinds 1 januari 2011 hebben bedrijven voor een aantal activiteiten, waarop het Activiteitenbesluit van toepassing is, toestemming van het bevoegd gezag nodig voordat ze met deze activiteiten kunnen beginnen. Deze "ja/nee toets" heet de Omgevingsvergunning beperkte milieutoets ofwel OBM en is geregeld in Wabo. Meer informatie over het Activiteitenbesluit is te vinden via <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/activiteitenbesluit/>.

Bodemvoorschriften in de omgevingsvergunning of in de algemene regels van het Activiteitenbesluit betreffen een viertal onderwerpen:

- algemeen: het gaat hierbij om voorschriften die erop wijzen dat de bodem beschermd moet worden tegen verontreiniging;
- maatregelen en voorzieningen: in deze voorschriften wordt aangegeven welke bodembeschermende maatregelen en voorzieningen moeten worden getroffen. Het gaat hierbij meestal om een vloeistofdichte vloer en het aanbrengen van lekbakken. Om de benodigde voorzieningen te bepalen kan de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB) worden toegepast
- inspecties en registraties: bij dit onderwerp wordt beschreven hoe en wanneer inspecties, registraties en rapportages plaats moeten vinden;

- onderzoeken: hierin wordt beschreven wanneer bepaalde bodemonderzoeken (nulsituatie-, herhalings- en eindonderzoek) moeten plaatsvinden en op welke manier;

omgevingsvergunning en het tegengaan van bouwen op verontreinigde grond

Met de inwerkingtreding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) op 1 oktober 2010 zijn de bepalingen met betrekking tot de bouwvergunning en handhaving overgeheveld vanuit de Woningwet naar de Wabo. Hiermee is de bouwvergunning vervangen door de omgevingsvergunning voor bouwen. Bij de ontwikkeling van bouwplannen moet echter nog steeds rekening worden gehouden met de functie-eisen in relatie tot de aanwezige bodemkwaliteit. Bij aanvragen om een omgevingsvergunning voor bouwen dient de aanvrager daarom in een aantal gevallen een bodemonderzoek te overleggen. De invulling van de bodemonderzoeksplicht en het beoordelingskader is in de bouwverordening ingevuld.

Meer informatie wordt verwezen naar de Handreiking Bodemtoets bij bestemmingsplan en omgevingsvergunning voor bouwen.

wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro)

Een groot aantal toestemmingstelsels uit de Wet ruimtelijke ordening zijn volledig geïntegreerd in de omgevingsvergunning. Hierbij gaat het onder meer om bouwen, slopen, aanlegactiviteiten, het gebruik in strijd met een ruimtelijk plan of besluit. Als gevolg van de Wabo zijn de regels over de verlening en handhaving van die toestemmingen uit de Wet ruimtelijke ordening verdwenen. De Wro blijft echter de centrale wet voor het ruimtelijke ordeningsrecht.

De financiële haalbaarheid van een plan blijft echter een belangrijk criterium en een eventuele saneringsnoodzaak kan van invloed zijn hierop. Tevens dient de bodemkwaliteit te stroken met de beoogde bestemming binnen het plan. Ten behoeve van bestemmingswijzigingen zal daarom in de meeste gevallen een bodemonderzoek moeten worden uitgevoerd om te kunnen beoordelen of de bodem geschikt is voor de geplande functie en of sprake is van een eventuele saneringsnoodzaak.

In de Wro is de verplichting voor bodemonderzoek niet rechtstreeks opgenomen, in de Bro blijft de verplichting bestaan voor onderzoek naar de bodemgesteldheid (artikel 9 Bro).

Meer informatie is te vinden in de handreiking 'Bodemtoets bij bestemmingsplan en bouwvergunning'.

Wet openbaarheid van bestuur (Wob)

Op basis van de Wet openbaarheid van Bestuur is de gemeente verplicht om te zorgen voor informatie en communicatie in het kader van bodemkwaliteitsbeheer. Het is aan te bevelen binnen de gemeente/omgevingsdienst één bodeminformatiepunt (bodemloket) in te richten om de verschillende informatiestromen op elkaar af te stemmen. In de meeste gevallen zal de milieu-afdeling van een gemeente/omgevingsdienst deze taak toegewezen krijgen.

De taken van het bodemloket kunnen zijn:

- voorlichtingsfunctie voor gemeentelijke afdelingen, burgers en bedrijven;
- beheren Bodem Informatie Systeem (BIS):
 - registratie bodemonderzoeks- en saneringsgegevens;
 - registratie verdachte locaties;

- registratie grondstromen;
- registratie nazorg bodemsanerings- en hergebruiklocaties;
- referentiekader bij preventie;
- sturing grondstromen.

verdrag van Aarhus

In 1998 heeft de Europese economische commissie van de Verenigde Naties (Unesco) het Verdrag van Aarhus vastgesteld. Het verdrag bevat drie pijlers:

- eerste pijler: regelt de openbaarheid van milieu-informatie;
- tweede pijler: regelt de inspraak bij milieubesluiten;
- derde pijler: regelt de rechtsbescherming.

De EU heeft in 2003 een richtlijn opgesteld om aan Aarhus te voldoen. Deze richtlijn (2003/4/EG) regelt het recht van burgers op de toegang tot milieu-informatie.

De belangrijkste veranderingen als gevolg van Aarhus en de bijbehorende Europese richtlijn zijn op 14 februari 2005 geïmplementeerd in Nederland door aanpassing van de Wob en de Wm. Voor meer informatie zie de handreiking 'Communicatie en informatie'.

burgerlijk wetboek (BW)

De gemeente koopt en verkoopt ((ver)huurt en (ver)pacht) gronden in het kader van het gemeentelijk grondbeleid, stads- en dorpsvernieuwing, etc.

Bodemverontreiniging kan risico's en kosten opleveren voor betrokken actoren waaronder de gemeente. Om deze risico's af te dekken dienen afspraken te worden gemaakt over contracten en onderzoeksstrategieën.

wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Wkpb)

Sinds 1 juli 2007 is de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken in werking getreden. De Wkpb moet de registratie van alle beperkingen van de overheid (publiekrechtelijke beperkingen) verbeteren zodat kopers of eigenaren makkelijker inzicht hebben in de beperkingen die voor een gebouw of stuk grond gelden. Ook bodembesluiten die leiden tot publiekrechtelijke beperkingen vallen onder de Wkpb, bijvoorbeeld een beschikking van gedeputeerde staten over het nazorgplan (art. 39d Wbb) of een bevel tot het nemen van tijdelijke beveiligingsmaatregelen, tot het verrichten van onderzoek of tot het beheren of saneren van de bodem (art. 43 Wbb). Meldingen van bodemsanerings- en bodembeschermingsmaatregelen die worden uitgevoerd onder het Besluit uniforme saneringen (BUS) hoeven sinds 1 februari 2013 niet meer door het bevoegd gezag te worden geregistreerd in het kader van de Wkpb.

Een bodembesluit heeft veelal betrekking op een 'geval van ernstige verontreiniging'. Echter niet alle percelen die onder het besluit vallen hebben een publiekrechtelijke beperking. Alleen percelen die vallen binnen de 'interventiewaardecontour' van grond (niet grondwater) bevatten een ernstige verontreiniging die leidt tot een publiekrechtelijke beperking. De Regeling beperkingenregistratie Wet bodembescherming, die op 1 augustus 2007 in werking is getreden, schept verdere duidelijkheid over de invulling van het begrip publiekrechtelijke beperking in relatie tot bodembesluiten.

resterende wetten

Bovenstaand zijn een aantal wetten beschreven, die belangrijke gevolgen hebben voor gemeentelijke taken en verplichtingen met betrekking tot bodemkwaliteit.

Naast bovengenoemde wetten heeft de gemeente/omgevingsdienst ook nog bodemtaken en -verplichtingen op basis van de volgende wetten:

- Wetboek van strafrecht;

- Wet op de economische delicten;
- Bestrijdingsmiddelenwet;
- Waterwet;

2.5 Provinciale en gemeentelijke kaders die relevant zijn voor de bodemtaken

provinciale Milieuverordening (PMV)

In de Provinciale Milieuverordening staan verschillende regels waaraan de gemeente zich als initiatiefnemer moet houden. Er mag bijvoorbeeld geen verontreinigde grond worden toegepast in grondwaterbeschermings- en drinkwaterwingebieden. Verder kunnen in de PMV nadere eisen aan saneringsplannen en evaluatieonderzoek zijn gesteld.

gemeentelijk milieubeleidsplan (GMP)

In het gemeentelijk milieubeleidsplan wordt het milieubeleid van de gemeente bepaald. In principe moeten alle verschillende milieu-onderwerpen behandeld worden, waaronder bodem. Voor bodem zal dus een eigen paragraaf of hoofdstuk in het GMP moeten staan.

verbreed gemeentelijk rioleringsplan (VGRP)

In het kader van de ontwikkeling van de nieuwe Omgevingswet gaan er stemmen op om het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (VGRP) te benutten als kapstok voor een programmatische aanpak van de problematiek van bodem en ondergrond. In dit programma zou dan een directe koppeling worden gelegd met gebiedsontwikkelingen met kansen voor het combineren van grondwater-/bodemsanering en warmte- en koudeopslag, afkoppelen van verhard oppervlak, waterberging en aanpak knelpunten rioolbeheer.

gemeentelijke gedragscode

Naast de wettelijke verplichtingen die de gemeente heeft als initiatiefnemer is het ook mogelijk om een gemeentelijke gedragscode op te stellen. Deze interne gedragslijnen kunnen ervoor zorgen dat gemeenten zorgvuldig en eenduidig met bodemverontreiniging omgaan. De gedragscode heeft geen wettelijke status, maar kan wel gezien worden als een aanvulling op de wettelijke regels en beleidskaders.

bouwverordening

Elke gemeente heeft een bouwverordening vastgesteld. Het indienen van een bouwaanvraag dient in principe vergezeld te gaan van een bodemonderzoeksrapport conform NEN 5740. De taak van de gemeente in deze is dat in principe bouwen op verontreinigde grond wordt tegen gegaan. Voor meer informatie over dit onderwerp zie de handreiking 'Bodemtoets bij bestemmingsplan en omgevingsvergunning voor bouwen'. In de bouwverordening is ook opgenomen aan welke kwaliteitseisen de bodem van open erven en terreinen moet voldoen, ook als er niet op gebouwd wordt.

Tabel 2.1 Gemeente als bevoegd gezag m.u.v. Wbb (publiekrechtelijk)

wettelijk kader	naam AmvB	taak	toelichting taak	registratie / documentatie
wet bodembescherming		- zorgplicht art. 13 Wbb	- preventie bodemverontreiniging	- bodembeheerplan / verordeningen
		- opgave onderzoeksgevallen en gevallen van ernstige verontreiniging (o.b.v. artikel 41 Wbb)	- melden gevallen bodemverontreiniging en calamiteiten aan Wbb bevoegd gezag - beoordelen mogelijk ernstige gevallen en nieuwe gevallen van bodemverontreiniging	- register meldingsformulieren - register - beoordelingsformulieren
		- uitvoering werkzaamheden in het kader van het budget Decentralisatie Uitkering bodem	- bodemsanering meenemen in ruimtelijke ontwikkelingen	- Bodemloket: informatieverstrekking over verontreinigde locaties
		- sanering ernstige bodemverontreiniging (saneringsregeling Wbb of BUS)	- onderzoek (laten) doen - beschikkingen aanvragen en melden - sanering begeleiden	- onderzoeksrapport - overzicht beschikkingen - saneringsverslag
		- handhaving binnen en buiten inrichting	- artikel 6 t/m 11 (AMvB), artikel 13 (Zorgplicht), artikel 72 (verplicht bodemonderzoek) en artikel 95 (bestuurlijke handhaving)	- handhavingsverslagen
		- uitvoering gebiedsgerichte aanpak grondwater	- het bevoegd gezag Wbb kan uitvoeringstaken in het kader van gebiedsgerichte grondwaterbeheer overdragen aan andere besturen	- monitoring van de voortang - communicatie betrokken instantie en bedrijven
		- overige taken	- verhaalacties entameren en begeleiden - begeleiding, voorlichting, advisering bij onderzoek en sanering in opdracht van Wbb bevoegd gezag/ waterschap/ derden	- correspondentie - brochures
		- verplichte aankoop bij ernstige bodemverontreiniging (artikel 56 t/m 63 Wbb)	- bewonersregeling Wbb: op verzoek van eigenaar/bewoner aankoop woningen	

wettelijk kader	naam AmvB	taak	toelichting taak	registratie / documentatie
AMvB's op basis van de Wet bodembescherming ³	Besluit bodemkwaliteit	- verantwoordelijk voor bodemkwaliteit binnen eigen beheersgebied	- standstill principe toepassen - beoordelen kwaliteit toe te passen grond (toetsen aan klasseniveau) met behulp van Risicotoolbox - toezicht herkomstlocatie en toepassingslocatie	- meldingen via Centraal Meldpunt - verslagen toezicht en handhaving
		- generiek beleid	- functiekaart opstellen, waarop de functies wonen en industrie binnen het eigen beheergebied zijn aangegeven. Zonder deze functiekaart kan alleen grond en baggerspecie worden toegepast die voldoet aan de achtergrondwaarde voor schone gebieden in Nederland (AW2000) - functiekaart beheren	- functiekaart
		- gebiedsspecifiek beleid	- opstellen bodemkwaliteitskaart volgens nieuwe regels (zoals opgenomen in bijlage J van de Regeling) en een bodembeheernota opstellen, waarin de lokale normen worden gemotiveerd en vastgelegd - handhaven gebiedsspecifiek beleid	- bodembeheernota
	Activiteitenbesluit	- controle en handhaving ondergrondse tanks	- registratie meldingen en saneringen - controle saneringen - controle en handhaving in gebruik zijnde tanks	- register meldingen - controleverslagen - controleverslagen
		- actie Tankslag	- voorlichting geven (inventariseren tanks) - begeleiding Actie Tankslag - financiering (eventueel)	- brochures
		- controle en handhaving bodemlozingen	- registratie omvangrijke lozingen - verlenen ontheffing registratie van niet op de riolering aangesloten percelen	- register - correspondentie - register

³ In deze tabel zijn alleen de AMvB's opgenomen waarbij de afdeling bodem van de gemeente bepaalde taken heeft. Bij overige AMvB's bij de Wbb, zoals Besluit Overige Organische Meststoffen, Stortbesluit Bodembescherming en Infiltratiebesluit Bodembescherming is de gemeente geen bevoegd gezag of houdt een andere afdeling binnen de gemeente zich hiermee bezig. Voor meer informatie over deze AMvB's wordt verwezen naar de Leidraad Bodembescherming.

wettelijk kader	naam AmvB	taak	toelichting taak	registratie / documentatie
waterwet		slibbeheer gemeentelijke wateren	onderzoek kwaliteit gemeentelijke waterbodems onderhoud en sanering gemeentelijke waterbodems (deel)sanering in kader van nautisch baggeren	onderzoeksrapport saneringsverslag saneringsverslag
Wijzigingsbesluit Bodemenergie-systemen	Activiteitenbesluit en Besluit lozen buiten inrichtingen	- afhandeling meldingen kleine gesloten systemen - vergunningverlening (OBM) voor grotere gesloten systemen (>70kW)	- algemene regels en voorschriften met betrekking tot de bescherming van de bodem en ondergrond bij gebruik bodemenergie	- verwerking via OLO of AIM - opname systemen in WKO tool
		- Controle en handhaving bij aanleg, gebruiksfase en bij buitengebruikstelling	- Toezien op efficiënt gebruik bodemenergie - Buitengebruikstelling en verwijderen koelvloeistoffen bij beëindiging systeem	- controleverslag
Omgevingsvergunning (Wabo/Wm)		- vergunningverlening	- bodemvoorschriften opnemen in vergunningen	- bodemvoorschriften
		- controle en handhaving vergunningen	- toetsen nul/eindsituatie-onderzoeken	- toetsingsverslag
		- controle en handhaving AMvB's en art. 10.2 Wm en Hoofdstuk 17 Wm	- controleren op storten buiten de inrichting en calamiteiten	- controleverslag
Wabo (voorheen besluit kwaliteitseisen handhaving milieu-beheer)	hoofdstuk 7 Bor en hoofdstuk 10 Mor	- opstellen handhavingsbeleid en jaarlijks uitvoeringsprogramma	- op grond van art. 2 en 3 van het besluit moeten deze beleidsgerichte taken worden uitgevoerd	- handhavingsbeleidsplan en -programma
		- beheer en registratie handhavingsgegevens	- bewaken uitvoeringsprogramma met geautomatiseerd systeem - registratie gegevens (aantal controles, overtredingen, handhavingsbeschikkingen, p.v.'s, ontvangen klachten)	- geautomatiseerd systeem handhaving
		- rapportage en evaluatie	- rapportage over mate waarin doelen zijn bereikt en of afspraken (activiteiten) zijn nagekomen	- periodiek rapportage
Wm (voorheen Wet milieugevaarlijke stoffen)		- controle en handhaving (artikel 64)	- zorg dragen voor de bestuursrechtelijke handhaving in overleg met inspectie en provincie	- handhavingsverslagen

wettelijk kader	naam AmvB	taak	toelichting taak	registratie / documentatie
Omgevingsvergunning voor bouwen/ Woningwet		- opstellen Bouwverordening	- bodemonderzoek en –toets vastleggen in bouwverordening - controleren of bodemkwaliteit open erven en terreinen voldoet aan gestelde eisen	- tekst bouwverordening
		- verlenen omgevingsvergunning voor bouwen	- opnemen bodemvoorschriften in de omgevingsvergunning voor bouwen	- bodemvoorschriften
		- controle en handhaving	- beoordelen en controleren bodemtoets omgevingsvergunning voor bouwen - verlenen ontheffing bodemtoets	- register beoordelingsformulieren - correspondentie
Wet op de ruimtelijke ordening		- bodembescherming garanderen	- bodemparagraaf in bestemmingsplan	- bodemparagraaf
		- controle en handhaving	- bodemtoets bestemmingsplanprocedures - bodemtoets omgevingsvergunning (artikel 19 procedure)	- toetsingsverslagen
Wet openbaarheid van bestuur/ verdrag van Aarhus		- verzorgen informatie en communicatie	- verzorgen bodemloket (intern en extern) - op verzoek ter beschikking stellen gegevens over bodemkwaliteit	- correspondentie - makelaarsformulieren
Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen		- bijhouden beperkingenregister en -registratie - verzorgen informatie en communicatie	- inschrijven beperkingenbesluiten in register en doorgeven aan de landelijke voorziening - op verzoek aangegeven of er een beperking(bijv. saneringsplicht, gebruiksbeperking) op een bepaald perceel rust	- register beperkingen (voorheen kadastrale registratie) - correspondentie
Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer (opgenomen als hoofdstuk 2 in het besluit bodemkwaliteit)		- kwalibo: alleen werken met erkende bodemintermediairs	- besluiten baseren (bijv. verlenen vergunning, afgegeven beschikking) op bodemonderzoek dat is uitgevoerd door een daarvoor erkend onderzoeksbureau	- erkenning bij Bodem+

Tabel 2.2 Gemeente als eigenaar (privaatrechtelijk)

wettelijk kader	naam AmvB	verplichting	toelichting	registratie / documentatie
Wet bodembescherming		- sanering in eigen beheer	- melden voorgenomen sanering - saneren indien gemeente zelf eigenaar/-gebruiker/ veroorzaker is	- onderzoeksrapport - saneringsverslag - monitoringrapportage
		- zorgplicht art. 13 wbb	- preventie bodemverontreiniging bij uitvoeren eigen werken	- werkwijzer / werkafspraken
AmvB's op basis van de Wbb	Besluit bodemkwaliteit	- melding van hergebruik grond en bouwstoffen	- aantonen kwaliteit van grond en bouwstoffen - registratie	- keuringsverslagen en certificaten - register meldingsformulieren
		- toepassingseisen naleven	- bij toepassing voldoen aan generiek danwel gebiedsspecifiek kader, toetsing kwaliteit aan ontvangende bodem	- toetsingsresultaat
	Activiteitenbesluit	- naleving regels bij gemeentelijke ondergrondse tanks	- KIWA-keuringen laten uitvoeren - bodemonderzoek	- keuringsverslag - onderzoeksrapport
Wet milieubeheer		- preventie bodemverontreiniging - aanvraag omgevingsvergunning/ melding doen i.h.k.v. AMvB - stimuleren hergebruik grond	- toe te voegen bodemonderzoek bij aanvraag vergunning dient te zijn uitgevoerd door daarvoor erkende instantie - initiëren van faciliteiten voor hergebruik (grondbank)	- haalbaarheidsstudie grondbank: in eigen beheer of in samenwerking
	Besluit melden Bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen	- melden transport verontreinigde grond - indien van toepassing: omschrijvingsformulier en/of transportbegeleidingsbonnen invullen	- bij afvoer van niet-gevaarlijk afval, zijnde bedrijfsafval naar depot/reiniger: melden transport, invullen en overleggen omschrijvingsformulier en transportbegeleidingsbonnen - bij afvoer grond naar werk: buiten de locatie alleen permanente begeleidingsbrief - bij afvoer gevaarlijk afval: Imv-formulier, melden transport, invullen omschrijvingsformulier en transportbegeleidingsformulier	- registratie transportbegeleidingsbonnen en omschrijvingsformulieren
Burgerlijk Wetboek		- bodemonderzoek en saneringen	- afdekken risico's en aansprakelijkheid	- onderzoeksrapporten - clausules bij overdrachtsakten

3 Verdeling bevoegdheden

3.1 Verdeling bevoegdheden bij bodemverontreiniging

Decentralisatie en deregulering staan hoog genoteerd. In dit kader is ook inzake bodemkwaliteitsbeheer een toenemende verantwoordelijkheid van de gemeenten gerealiseerd en te verwachten. Een overzicht van huidige bevoegdheidsverdeling tussen gemeente enerzijds en provincie en Wbb bevoegde gemeenten anderzijds staat in tabel 3.1.

Tabel 3.1 Bevoegdheidsverdeling bij bodemverontreiniging

omschrijving	gemeente als bevoegd gezag in kader overige wetgeving	provincie en Wbb-gemeenten als bevoegd gezag Wbb
lokale, bestaande gevallen van bodemverontreiniging: <ul style="list-style-type: none"> niet ernstig ¹⁾ ernstig ²⁾ 	X	X
nieuwe gevallen van bodemverontreiniging ³⁾ <ul style="list-style-type: none"> binnen inrichting: <ul style="list-style-type: none"> omgevingsvergunning ⁴⁾ buiten inrichting: <ul style="list-style-type: none"> in bodem- of grondwaterbeschermingsgebied niet in beschermingsgebied ⁵⁾ 	X X	X X X
ongewoon voorval: <ul style="list-style-type: none"> binnen inrichting: <ul style="list-style-type: none"> omgevingsvergunning⁴⁾ buiten inrichting 	X	X X
diffuse bodemverontreiniging: <ul style="list-style-type: none"> gebiedseigen grond verhoogde achtergrondwaarden bij Wbb-sanering 	X	X
hergebruik grond: <ul style="list-style-type: none"> toepassing in het kader van Besluit bodemkwaliteit grondstromenbeleid / zonerings (Besluit bodemkwaliteit) in (grondwater)beschermingsgebieden die zijn vastgelegd in PMV 	X X	X

1 Als het gaat om meer dan 50 m³ niet ernstige verontreiniging is niet de gemeente, maar de provincie (of de daarvoor aangewezen gemeenten) bevoegd gezag. Op basis van de Wet bodembescherming artikel 28 lid 4 is het Besluit overige niet-meldingsplichtige gevallen opgesteld. Hierin wordt onder andere geregeld dat voor niet-ernstige gevallen met een omvang groter dan 50 m³ grond of 100 m³ grondwater andere wettelijke kaders dan de Wbb van toepassing kunnen zijn, bijvoorbeeld de Woningwet. Hiervoor is de gemeente dan het bevoegd gezag.

2 Gevallen van ernstige bodemverontreiniging kleiner dan 25 m³ grond of 100 m³ grondwater vallen sowieso niet onder de meldingsplicht, evenzo gevallen van bodemverontreiniging kleiner dan 50 m³ grond of 100 m³ grondwater, de gemeente is dan bevoegd gezag.

3 Ontstaan/veroorzaakt na 1 januari 1987. Naast de typering 'nieuwe gevallen' kent de Wet bodembescherming ook het 'ongewone voorval'. Dit is een bijzondere gebeurtenis waarbij verontreiniging of aantasting van de bodem is opgetreden.

4 Afhankelijk van wie bevoegd gezag is in het kader van de Wabo/ Activiteitenbesluit. De inrichtingen die vallen onder de bevoegdheid van de minister van I&M zijn hier buiten beschouwing gelaten.

5 De gemeente is het eerste aanspreekpunt bij de aanpak van nieuwe bodemverontreiniging buiten inrichtingen. De gemeente neemt hierbij de formele besluiten aangaande instemming met de voorgenomen sanering van deze gevallen. Hierbij is wel afstemming vereist met de provincie. De provincie kan aanvullende eisen stellen.

3.2 **Introductie Omgevingsdiensten**

Sinds januari 2013 hebben gemeenten, provincies en Rijk hun taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) ondergebracht bij Omgevingsdiensten ook wel Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) genoemd. Het gaat om minimaal de VTH taken op het gebied van milieu en mogelijk ook bouwen, natuur en water.

De gemeenten en provincies hebben ook hun VTH taken met betrekking tot bodem overgedragen aan de Omgevingsdienst. In het kader hieronder zijn de basistaken met betrekking tot bodem weergegeven die bij de Omgevingsdienst zijn neergelegd.

basistaken bodem Omgevingsdienst/RUD

Tot de basistaken met betrekking tot bodem horen:

- het milieutoezicht bij bedrijfsmatige activiteiten die vallen onder het Besluit bodemkwaliteit voor zover het die activiteiten betreft;
- het milieutoezicht bij bodemsanering, sanering van bedrijfsterreinen en lozing van grondwater bij bodemsanering en proefbronnering voor zover het die activiteiten betreft;
- het milieutoezicht bij bedrijfsmatige activiteiten met betrekking tot gevaarlijke afvalstoffen, bedrijfsafvalstoffen en ingezamelde huishoudelijke afvalstoffen, asbest, vuurwerk, bouwstoffen, grond, baggerspecie, meststoffen, dierlijke vetten, radioactief schroot, destructiemateriaal, explosieven voor civiel gebruik of andere gevaarlijke stoffen voor zover het die activiteiten betreft. Het gaat hierbij om ketengericht milieutoezicht.

Daarnaast hebben gemeenten en provincie ook nog een aantal bodemtaken die zij vrijwillig kunnen overdragen aan de omgevingsdienst.

4 Toezicht en handhaving

4.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is aangegeven welke taken de gemeente/omgevingsdienst allemaal moet uitvoeren op bodemgebied. De taken zijn gericht op bodembescherming, bodemherstel, bodemsanering en overige relevante gebieden. Om ervoor te zorgen dat deze taken ook worden uitgevoerd en de kwaliteit van de bodem blijft behouden, moet de gemeente/omgevingsdienst zich ook bezighouden met toezicht en handhaving. De wettelijke regelingen zelf geven al aan welk bestuursorgaan bevoegd is voor de handhaving (zie ook hoofdstuk 3). Hieronder wordt kort toegelicht wat toezicht en handhaving in algemene zin inhoudt, vervolgens wordt de HUM Wbb toegelicht. Voor meer informatie over bodemhandhaving in het algemeen wordt verwezen naar de Handreiking adequate bestuurlijke handhaving Wbb (<http://www.bodemrichtlijn.nl/bibliotheek/handhaving/handhaving-handhavingstrategie>).

4.2 Toelichting algemeen

Handhaving is het bewerkstelligen dat de wettelijke regels worden nageleefd of het bestraffen van de overtreding van de regels. De wetgever heeft daarvoor een aantal instrumenten beschikbaar gesteld. Deze instrumenten zijn te vinden in het bestuursrecht (Wet bodembescherming, Wet milieubeheer, Algemene wet bestuursrecht, Provinciewet en Gemeentewet) en, voor de rechterlijke macht, in het strafrecht (Wetboek van Strafrecht en Wet op de economische delicten).

Om tot bestuursrechtelijke dan wel strafrechtelijke handhaving te komen is toezicht en opsporing noodzakelijk. Toezicht is het controleren of men conform de wettelijke voorschriften handelt. Opsporing is het door gericht zoeken vaststellen van strafbare feiten. Om te controleren en/of te constateren dat er sprake is van overtreding van de wettelijke voorschriften beschikt het bevoegde gezag over toezichthoudende ambtenaren. Met het oog op de strafvervolging zijn er ook algemene en buitengewone opsporingsambtenaren aangesteld. Aan deze ambtenaren zijn wettelijk vastgestelde bevoegdheden toegekend voor het houden van toezicht en de opsporing.

4.3 Toelichting HUM Wbb

De HandhavingsoetvoeringsMethode Wet bodembescherming (HUM-Wbb) is eind 2006 vastgesteld (<http://www.sikb.nl/pagina.asp?id=2984>). De HUM-Wbb gaat uit van de volgende 5 taken:

- taak 1: signaaltoets, illegale saneringen, onderzoek bedrijfsterreinen en locaties met onderzoeksbevel;
- taak 2: ontgravingen en bemalingen licht verontreinigde grond/grondwater;
- taak 3 : zorgplichtsaneringen;
- taak 4: saneringen van gevallen van ernstige verontreinigingen;
- taak 5: nazorglocaties.

In de HUM is vastgelegd op welke wijze het toezicht het meest efficiënt en het meest effectief kan worden uitgevoerd en op welke wijze handhavend moet worden opgetreden. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de verschillende soorten overtredingen.

De HUM-Wbb geeft handhavers en toezichthouders handreikingen en werkinstructies om het dagelijkse werk inzichtelijker en makkelijker te maken.

4.4 Toelichting HUM Bbk

De Handhavings Uitvoerings Methode - Besluit bodemkwaliteit (HUM-Bbk) is in 2009 vastgesteld en in 2010 aangepast (<http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/hum-bbk/>). De HUM-Bbk is het naslagwerk voor alle handhavers in het bodemwerkveld. Deze HUM beoogt een praktisch hulpmiddel te zijn voor de toezichthouder en handhaver die daadwerkelijk met het Bbk aan de slag gaat. Daarnaast is de HUM ook bedoeld om de samenwerking tussen de verschillende partners te bevorderen, om overtredingen te voorkomen of te signaleren en ongedaan te maken. Door middel van checklisten en stroomschema's worden de overtredingen bij verschillende toezichtvragen inzichtelijk gemaakt.

4.5 Toelichting HUM Bodemenergie

Er zijn 2 HUM's voor bodemenergie:

- de HUM bodemenergie voor provinciale taken (HUM Bodemenergie deel 1)
- de HUM bodemenergie voor gemeentelijke taken (HUM Bodemenergie deel 2)

De documenten zijn zo veel mogelijk op elkaar afgestemd (opzet; beschrijving wettelijk kader; begrippen).

De HUM voor gemeentelijke bevoegdheden en taken richten zich op gesloten bodemenergiesystemen. De kern van de HUM voor gemeentelijke taken betreft de controlelijsten voor de verschillende fasen: aanleg, exploitatie en beëindiging van bodemenergiesystemen. Verder wordt veel aandacht besteed aan interferentie tussen gesloten systemen. Er is een methode ontwikkeld voor het toetsen van interferentie tussen kleine gesloten systemen met een bodemzijdig vermogen van minder dan 70kW (bijlage 2). Deze methode wordt gebruikt in de BUM en HUM voor zowel provinciale als gemeentelijke taken. Tenslotte is, voor die gevallen waar het dan toch verwijtbaar fout gaat, een sanctiestrategie (wat is strafwaardig; welke sanctie) opgenomen.

5 Praktijkvoorbeelden en veelgestelde vragen

Wij willen u wijzen op de website van Bodem+, waar een aantal veelgestelde vragen (FAQ) worden beantwoord over de Wbb, Bbk, bodemenergie, Activiteitenbesluit en diverse andere aspecten die aan de orde komen bij vergunningverlening. We zullen deze indien nodig actualiseren. De link naar deze pagina is

<http://www.rwsleefomgeving.nl/organisatie/bodemplus/veelgestelde-vragen/>